Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

JUSTIN BARONCEA
SIMONA POPESCU
LAVINIA BRANIȘTE
ȘERBAN FOARȚĂ
NEAGU DJUVARA
ELENA VLĂDĂREANU
IOANA BRADEA
MATEI VIȘNIEC
RĂZVAN ȚUPA
SIMONA SORA
NORA IUGA
NADINE VLĂDESCU

Cum stai?

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

JUSTIN BARONCEA
12 texte așezate în pagină, nu în ordine sau cum poți să te așezi pe scris
4

SIMONA POPESCU
Cu scaun la cap și cu capu-n nori (12 comori și niște scaune)
8

LAVINIA BRANIȘTE
Fotoliul
20

ȘERBAN FOARȚĂ
Un scaun pentru fiecare (fragmente)
30

NEAGU DJUVARA
Dialog
40

ELENA VLĂDĂREANU
Scaun
46

IOANA BRADEA
Vasile, la moartea ta...
52

MATEI VIȘNIEC
Rândul 3, locul 9...
66

RĂZVAN ȚUPA
poetic relațional sau Ce zic scaunele din stații locurilor din metrouri
74

SIMONA SORA
Unghiul mort (scrisoare din Sonora)
94

NORA IUGA
Lecția de aritmetică „4 e un scaun”
102

NADINE VLĂDESCU
Un scaun în care să te-ntorci la tine...
108

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

JUSTIN BARONCEA

12 texte așezate în pagină, nu în ordine sau cum poți să te așezi pe scris

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

PROLOG:

Vară. Petrecere pe balcon în București. Hărmălaie, muzică, discuții, du-te-vino, fumat. Din discuții și cotrobăieli pe net ies idei. Cu cele mai multe nu faci nimic. Zboară aiurea; nicio direcție.

Gloanțe oarbe – idei oarbe.

Cineva, la un moment dat, pune pe țeavă un glonț de luptă.

Glonț de luptă – idei de luptă. Întâmplător, altcineva trage la țintă. Punct lovit (de ochit nici vorbă) din întâmplare.

Procesul descris mai sus poate fi denumit pompos „genetica unui proiect". Un proiect despre obiecte de stat în locuri în care cazi pe gânduri. Adică locuri în care stai pe gânduri, în care nu te grăbești, în care ești singur cu ideile tale și ești răbdător cu ele.

Contrast: petrecere cu înghesuială pe balcon versus a sta pe gânduri, singur.

A sta. Cum stai? Cum e obiectul pe care stai în locul în care cazi pe gânduri? Stai sau cazi?

Locul în care stai îți aparține, e luat în posesie, fizic sau doar imaginar. În fond, e vorba despre imaginația ta, despre refugiul tău. Locul fizic e doar un suport pentru adevăratul refugiu, cel în care rămâi singur, cu gândurile tale.

Obiectul pe care stai în mod fizic te poate ajuta, în mod paradoxal, să cazi. Să cazi pe gânduri.

Un obiect cu patru picioare care devine suport pentru o întreagă rețea neuronală.

Mintea care-ți stă pe scaun. Bombardament de idei pe patru picioare. Sau acalmie neuronală pe patru picioare. De obicei, calmul prevestește furtuna. Important e ca scaunul să reziste. Ca locul să reziste tornadei de gânduri.

Am ajuns în câteva rânduri din balcon la psiholog.

Paranteză: la psiholog, pe scaun, nu ești singur. Cazi pe gândurile altuia. Sau induse de altul.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Stau pe scaun și scriu (știu că iar am sărit de la persoana a doua la persoana întâi și din trecut în prezent), și gândurile puse pe ecran își continuă propria viață.

Nu stau pe gânduri. Scriu. Nu e tornadă (tornada adună totul într-un singur punct), ci turbulență. Gândurile se succed mult mai rapid decât o poate face textul mecanografiat pe ecran. Neuronii își fac de cap, și ceea ce rezultă în scris e doar o selecție pentru a putea face gândurile inteligibile.

Statul pe gânduri nu e o luptă cu entropia, cum este scrisul. Căzutul pe gânduri, cu atât mai puțin.

Din tot vârtejul în care cazi / în care zbori, se conturează uneori idei coerente. Locul devine fertil. Scaunul te susține, dar, în jocul cu idei, nu pare să mai fie util. Imaginația devine autosuficientă și mai are nevoie, punctual, de ajutorul intuiției.

Contextul fizic face loc spațiului perfect: colțul imaginat. Colțul în care gândurile se aliniază cuminți și ideile se înlănțuie logic.

FINAL abrupt:

Construim 12 obiecte despre 12 locuri în care 12 scriitori stau pe gânduri înainte de a cădea pe gânduri.

12 suporturi fizice pentru 12 imaginații puse la lucru...

12 texte despre 12 obiecte de stat...

12 scaune...

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

SIMONA POPESCU

8

Cu scaun la cap și cu capu-n nori (12 comori și niște scaune)

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

„Vrei să scrii despre un scaun?”, mă întreabă Genevieve. Apoi îmi spune: „Vor fi 12 autori.”

Douăsprezece scaune e o carte celebră scrisă de Ilf și Petrov. Unul dintre ele ascunde o comoară! Să reținem doar această idee. Și să adăugăm că nu ne interesează comorile ascunse-n scaune.

*

Două scaune mi-au venit deodată în minte când am auzit întrebarea, în loc de răspuns. Stăteau unul lângă altul, ca și cum ar fi fost suspendate în aer, în fața ochilor lăuntrici, apoi s-au desprins și-au adunat în jurul lor alte imagini, ecouri ale altor timpuri.

Primul, mic, cu trei picioare înfipte într-un blat rotund de lemn, se află undeva la o distanță de 45 de ani – uite-l acolo, în bucătăria bunicilor, cu alte cinci, în jurul măsuței joase, ca pentru pitici! Și, instantaneu, totul se mută afară, că e vară, așa vrea memoria. Uite-le în curte, sub nucul bătrân, unde e și un pat în care doarme noaptea bunicul Nicolae. Nu-i e frică noaptea, cum mi-e mie, care credeam în fantome și creaturi de toate felurile, cu care-mi umplusem capul de la poveștile babelor și-ale copiilor, apoi de prin cărți. Stau și eu acolo, pe pat, ziua, când toată lumea doarme în casă (somnul de după-amiază, brrrr!), mă uit la frunzele de deasupra mea – frunze peste frunze, straturi de frunze până sus. Frunza de nuc e penată, mare și frumoasă. Pe scăunelele cu trei picioare ne așezam noi, nepoții, chiar după ce am crescut. Uneori venea și bunica, ne întreba pe fiecare ceva, ne descosea. Acum le cos pe toate la un loc, cos trecutul de prezent. (*Comoara nostalgiei*)

Al doilea scaun, văzut nu demult în Londra, la o expoziție, era fix scaunul de la bunici, doar că cele trei picioare erau mai lungi și, de-o margine, era lipit altul identic, într-un unghi bizar – o instalație făcută de Ai Weiwei. El creează instalații spectaculoase cu astfel de taburete – într-una a asamblat 886! (*Comoara numită Serendipity*)

După ce am închis telefonul, câteva minute au defilat prin fața mea alte scaune, într-o vreme căutate frenetic pe Internet. Le-am salvat pe laptop în fișierul PARNAS, în care am adunat tot felul, de la

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

căluțul-de-mare al sculptorului chinez Hu Shaoming la covoare afgane și rame de fotografii, de la o ușă superbă de sobă de teracotă la trăgătoare de sertare din alamă și *secretaire*-uri... ca să dau câteva exemple. O colecție de imagini... Dacă cele șase scaune din casă tot trebuiau schimbate, pentru că se cam clătinau, iar rejansa care mărginește tapițeria de catifea aurie se desprinsese pe alocuri, le voi înlocui, mă gândeam, cu șase scaune complet diferite, fiecare cu personalitatea lui. Fusesem odată în vizită la o doamnă, Stela – pusese pe tavă, pentru fiecare oaspete, o farfurie cu ceșcuță... desperecheate, fără „serviciu". Când vorbea cineva, mă uitam la ceșcuța din care își sorbea lichidul cald. Ce frumos e când se adună, la un moment dat, desperecheatele: scaunele, ceșcuțele, farfurioarele! Și oamenii interesanți sunt, cumva, desperecheați, nu fac parte din niciun „serviciu", nu seamănă unul cu altul.

Pe un site de antichități găsisem un scaun stil Louis XVI, îngust, cu medalion din catifea verde-crud drept reazem. Până să ajung să iau legătura cu proprietarul lui, se și vânduse. Apoi văzusem două cu spătar de lemn în formă de liră în magazinul de antichități de pe strada Covaci, pe care-l ținea Thomas, un băiat din Olanda. „Thomas Antiques" părea un fel de muzeu. Dar cel mai interesant lucru era că puteai sta acolo cât pofteai – de pildă, pe-o canapea veche, cu tapițerie goblen și cadru de lemn arcuit, ori te puteai așeza pe alta, toată din lemn, sprijinită pe labe de leu, ori pe una din piele, Chesterfield, dacă asta-ți plăcea. Sau puteai să alegi unul dintre multele scaune stil, eventual să stai la o masă din secolul trecut, sau într-un fotoliu de lemn cu brațe curbate, dichisit cu catifea, mătase ori goblen, și să-ți comanzi o cafea, un ceai sau un fresh de portocale. Odată mi-a trecut prin cap să-mi chem prietenii în casa-muzeu a lui Thomas, ca și cum i-aș fi chemat la mine acasă. Ordine și dezordine, detalii, culori împalidate, lucruri cu patină, „vechituri". Puteai să leneveşti acolo, cu o carte în mână, toată ziua, dacă aveai chef, să citești într-un jilț, cu zeci de candelabre vechi, din alamă sau bronz, deasupra capului, în vecinătatea unei vitrine interbelice, în care erau închise tot felul de porțelanuri și sticlării frumoase, sub o lampă cu picior și abajur din mătase, ca un mic malacof, puțin caraghios. Înconjurat de obiecte de tot felul, de la meloane la oglinzi ovale, mărginite de lemn sculptat sau de baghete de alamă terminate în fundițe, de la fructiere de porțelan la tăvi

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

argintate, cutii de pălării, rame de toate felurile, unele cu fotografii de pe la 1900, comode micuțe, jucării din altă epocă. Puteai să privești oamenii – să zicem: un grup de femei tinere ocupând o cameră mică, adunate în jurul unei mese rotunde, un cuplu pe o canapea, o doamnă pe o ladă de zestre. Am revenit după vreun an de la ultima descindere, și, spre stupoarea mea, magazinul-casă-salon-muzeu-cafenea nu mai era. Mi s-a strâns inima. N-a rezistat! În apropiere s-au deschis o grămadă de cârciumi și pub-uri cu terasă. Pe unde-o fi Thomas? S-o fi întors în Olanda? Pe Net au rămas fotografii din locul pe care-l știam așa de bine, revăd obiectele pe lângă care-am trecut, în câteva imagini se află un urs uriaș de pluș, probabil interbelic, așezat când pe-o canapea, când pe alta. Pusesem mâna pe urs, îl mângâiasem. Și văd abia acum o mulțime de scaune superbe, care nu mă preocupau pe atunci. E și o înregistrare de prin 2010. Ce bine! (*Comoara pierdută și păstrată-n minte*)

Printre capturile de imagini cu scaune sunt și două pe poante, cu spătar baroc, subțirel, ca o dantelă de lemn, pe care le-am găsit undeva la Craiova, în magazinul unui francez, după nume. Mai era o berjeră din pluș-coniac la Cluj, cu brațe și tapițerie goblen. Două la Galați, „Luis Felippe", cum le prezenta proprietarul. Niște frumuseți cu preț mic. Duse-au fost! Cumpărate până să mă hotărăsc. Am rămas cu fotografiile. Ultima oară când am dat o raită printre scaunele de pe Net, erau, undeva în Bihor, două Thonet, cu spătar rotunjit continuat cu brațe. Unul dintre ele mi-ar fi plăcut ca scaun pentru „biroul" meu – o veche mașină Singer, nefuncțională, din care am păstrat suportul. Am și pedală; dacă mă plictisesc, apăs pedala. Nu mai spun că ajunsesem într-o vreme să mă uit la scaune vândute de unii din Franța, Anglia, Belgia, pe eBay. Îmi plăcea să le privesc, cum unora le place să privească vapoarele trecând pe mare. Așa cum copiilor le place să privească rafturile cu jucării, chiar dacă nu le pot avea. Mi-am pus deoparte imaginea unui caraghios de scaun, *chaise de fumeur*. (*Comoara întâlnirilor virtuale*)

Prin cotloanele și pliurile memoriei sunt mii de imagini dragi, de la oameni și creaturi ale naturii la obiecte din astea vechi, unele fără noimă.

Apoi m-am liniștit cu căutările. Un unchi de-al meu m-a întrebat într-o zi dacă vreau o bibliotecă, un birou și un jilț. Vechi, maiestuoase,

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

nobile. Din păcate, biblioteca nu mai încăpea în casa noastră, unde mii de cărți își găsiseră locul pe rafturile corpurilor de lemn banal urcând până-n tavan. Nici biroul nu era bun: prea mare. Frumos jilțul, dar eu n-aș putea scrie stând în jilț. „Dacă vrei altceva, orice, spune-mi!", a adăugat Costin. „Aș avea nevoie, poate, de niște scaune", am zis. Erau șase în jurul unei mese (puneam capăt, astfel, bântuitului pe Internet), dar nu puteam lua și masa. Era păcat de cele două vitrine care completau sufrageria. Să le smulg scaunele cu care formau o... unitate? Mai bine dădea totul altcuiva. „De ce nu păstrezi jilțul și biroul?, l-am întrebat. Sunt atât de frumoase! Au fost ale tale când erai copil, student". „Aș vrea să fie la tine. Nu mai sunt la vârsta când aduni, sunt la vârsta când vrei să dai", a răspuns. A venit peste câteva zile cu biroul și jilțul, care și-au găsit locul în camera fetei mele, dar și cu cele șase scaune. Îmi face plăcere să le am în casă pe toate, au fost ale unchiului tatălui meu, unchiu' Ștefan. (*Comoara generozității* lui Costin)

Continui să mă uit pe Net la scaune vechi, foarte vechi. Cu plăcerea pe care o am când, în vacanță, mă duc uneori în pădure după ciuperci. Nu-mi vine să le culeg, dar mă bucur să dau de ele. Într-o vreme, mi-a trecut prin minte să-mi fac o banchetă din scaune cu speteze diferite. Dacă n-aș avea două mâini stângi! Dar aș putea, cândva, să-mi pictez mobila, ca Victor Hugo! Sau ca Marius (Oprea), prietenul meu – ce surpriză, ce bucurie când am aflat că se ocupă cu așa ceva! Pusesem ochii pe două lăzi cu vopseaua cojită, luate ca să fac jardiniere pentru flori. Mi-a fost milă de lăzi, stau și-acum pe terasă, cu ghivece deasupra. Cu ele aș începe. Mi le imaginez reasamblate.

Acum câteva zile am dat de-un pliant al Muzeului Literaturii. Pe ultima pagină, o imagine cu scaunul lui Ion Heliade Rădulescu – de fapt, un fotoliu vechi de aproape 200 de ani. M-a impresionat. A rezistat, s-a păstrat până azi. Care i-o fi povestea? Unde-a stat până să ajungă în depozit? Cum urma să scriu despre expoziția deschisă recent la Muzeu, care mi-a mers la inimă, mi-am dorit să văd scaunul lui Heliade înainte de a fi restaurat, înainte de a-i fi schimbată mătasea originară a tapițeriei, înainte de a-și găsi locul printre alte piese de mobilier: radioul lui Camil Petrescu, biroul lui Petru Creția etc. Am vorbit cu directorul Muzeului, am primit

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

OK-ul ca să vizitez sala unde se afla în păstrare. Dintr-o neînțelegere, mi-au deschis alta, cu obiecte mici, cu tablouri și fotografii înrămate, bastoane, dintre care unul, cu intarsii de sidef, ce fusese al lui Macedonski, mi-a furat ochii. Am intrat, totuși. Pentru că-mi plac ramele (am o colecție), m-am îndreptat spre un raft în care erau mai multe, puse-n paralel. Am pus mâna pe prima, întrebând dacă pot s-o iau, să mă uit la ea, și, ce să vezi?, în fotografie era chiar Ion Heliade Rădulescu! Nu ajunsesem la scaunul lui, dar mă aștepta în fotografie! Nu zic că m-a lăsat rece întâlnirea. Am revenit în expoziție ca să revăd obiectele despre care aveam să scriu. Erau acolo două scaune și un fotoliu, pe poante, cum îmi plac mie. Tapițate cu o mătase frumoasă, vernil, cu dungi fine, gri. Ale cui sunt?, am întrebat. Ale lui Ion Heliade Rădulescu! Stupoare, emoție. Așadar, le căutam în depozit și ele erau aici, restaurate, prea bine restaurate! Nu le-am recunoscut de noi ce erau. (Pe *comoara* asta o numesc *Hazard obiectiv*)

Un citat, din mers, din *Anatolida*:

„Frumoasă-i pare lumea, și *Cosmos* o numește
(De marea-i frumusețe), divin adornament.
Materie și minte, cântați lauda mare,
Cântarea creațiunii, panhimniul ființei!”

Nu știu de ce-mi plac unele obiecte la prima vedere, așa cum îmi plac unii oameni la prima vedere. Îmi place lemnul vechi, îmi place alama. Nu bronzul, nu sideful, nu sticla, nu porțelanurile. Mi-am amintit de vărul soțului meu, Matei, despre care se spunea în familie că, în copilărie, avea o slăbiciune pentru mobile, mai ales pentru scaune! În loc de jucării, prefera să contemple măsuțe, dulăpioare, fotolii, mobilier mic. Mai târziu a făcut Arhitectura. După ’90 a emigrat în Franța, unde a lucrat o vreme într-un birou de arhitectură. Deși câștiga destul de bine, a renunțat și s-a apucat de pictură de interior, cu mare talent. La Paris a ajuns să fie primit în frumoasele apartamente ale descendenților nobililor francezi. Ba chiar a fost găzduit în câteva castele din Franța! Așadar, Matei ajunsese să-și vadă visul cu ochii: să picteze fotolii și canapele, și scaune, și măsuțe, și dulăpioare, comode și *secretaire*-uri, covoare, tablouri, lampadare, draperii de catifea și tapete de mătase. Lucrări de-ale lui au fost expuse la Salon du Musée de la Vie Romantique. Matei Popovici, „digne successeur de

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Serebriakoff", scrie Frédéric Bardoux pe pagina sa de Twitter, unde apare și o reproducere a unei acuarele a lui Matei. Ultima oară când l-am întâlnit la Paris, mi-a spus că și-a comandat un scaun din Anglia. (*Comoara pasiunii* vechi, a copilului. Pasiunea copilului, când e puternică, e un dar făcut adultului care va deveni.)

Dintre scaunele celebrilor îmi plac: scaunul din camera de lucru a lui Carlyle, scaunele din castelul lui Chateaubriand, cel pe care stă, în fața biroului, Agatha Christie, cele din biroul lui Ibsen, scaunul lui Tolkien, scăunelul lui Tolstoi (de fapt, un mic fotoliu de lemn), scaunul lui Charles Dickens, scaunele din salonul lui Rudyard Kipling. Să nu uit cele trei scaune simple din modesta casă a lui Henry David Thoreau: „I had three chairs in my house; one for solitude, two for friendship, three for society", spune undeva în *Walden*. Dacă scotocesc în memoria cu imagini din filme, mă opresc la două scaune în jurul unei mese din *The Assassination of Jesse James* (pe unul stă, cred, Casey Affleck – și mai e un scaun-balansoar pe care stă Brad Pitt). În *La chasse aux papillons*, de Otar Iosseliani, e alt scaun fain. Dar cele mai ciudate sunt cele din *Odiseea spațială*. (*Comoara insolitului*)

În camera mea de lucru sunt două scaune. Unul e al meu. De fapt, e o canapeluță superbă, luată dintr-un anticariat. Adică scria undeva, pe un carton, că, pe lângă cărți, sunt de vânzare și câteva obiecte din cele două încăperi. La o masă, în fața computerului, ședea un librar pe canapeluța care avea să poposească în casa mea nesperat de curând. Cum am văzut-o... *coup de foudre*! „E de vânzare și canapeaua pe care stați?", am întrebat cu oarecare jenă. „Sigur", a zis, „dar, știți, trebuie reparată!" Mi-a părut rău pentru librar, dar m-am hotărât s-o cumpăr. Am vorbit cu un nene pentru transport și am luat-o după o oră. A intrat la fix pe ușa camerei. Dac-ar fi avut cu un centimetru mai mult, ar fi trebuit s-o dau – nu i-aș fi găsit loc în altă parte. E de lemn, cu ornamente de bronz și pe brațele curbate. Cu spătarul și șezutul îmbrăcate în mătase verde-pal. Mătasea de pe brațe, jerpelită, lasă să se vadă „îmbrăcămintea" originară, dintr-un material neobișnuit – nu știu să-l numesc: un material dens, de culoarea nisipului, cu o floare în relief, din aceeași țesătură. Cred că e in brodat. Mă așez într-o parte a ei și acolo scriu.